

Mottagare: Socialdepartementet

Diarienummer S2023/01610

Mejl: s.remissvar@regeringskansliet.se, s.sl@regeringskansliet.se

Yttrande - Uppdrag av farmaceutsortiment-Läkemedelsverkets slutrapport

1. Sammanfattande bedömning

Region Västerbotten ställer sig i huvudsak positiv till Läkemedelsverkets förslag att införa en ny kategori av receptfria läkemedel med särskilda krav på rådgivning. Förslaget har potential att stärka patientsäkerheten, främja en mer rationell läkemedelsanvändning och bidra till en mer ändamålsenlig användning av hälso- och sjukvårdens resurser. Samtidigt vill regionen lyfta fram ett antal viktiga aspekter som kräver fortsatt analys och tydliggörande inför ett eventuellt införande.

2. Tillgänglighet och jämlikhet

Region Västerbotten ser positivt på att farmaceutsortimentet kan bidra till ökad tillgänglighet till vissa läkemedel, särskilt i glesbygd där tillgång till förskrivare kan vara begränsad. Samtidigt finns en risk att tillgängligheten påverkas negativt om apotek i glesbygden, men inte begränsad till glesbygden, väljer att inte tillhandahålla produkter i den nya kategorin på grund av ökade krav på rådgivning och dokumentation vid en ansträngd bemanningssituation.

Vi vill särskilt betona vikten av att:

- Säkerställa att även mindre apotek i glesbygd har personalmässiga förutsättningar att tillhandahålla läkemedel i den nya kategorin.
- Undvika att e-handel blir exkluderade på ett sätt som minskar tillgången till dessa receptfria läkemedel för invånare i regionens mer avlägsna delar.

3. Patientsäkerhet och farmaceutens roll

Regionen delar Läkemedelsverkets bedömning att rådgivning från farmaceut kan bidra till ökad patientsäkerhet, särskilt vid användning av läkemedel med särskilda risker och interaktionsbenägenhet. Det är dock också viktigt att tydligt kommunicera till allmänheten att rådgivning från farmaceut inte kan och ska ersätta medicinsk bedömning av läkare.

Vi ser positivt på att rådgivningen ska baseras på produktspecifikt material som godkänts av Läkemedelsverket, men vill betona behovet av:

- Tydliga riktlinjer för när farmaceuten ska neka försäljning, t ex. när kommunikation med ansvarig läkare inte var möjligt innan ev. försäljning.
- Fortlöpande utbildning och stöd till farmaceuter, särskilt i frågor som rör differentialdiagnostik, interaktionsrisker och miljöaspekter.

4. Konsekvenser för hälso- och sjukvården

Region Västerbotten ser att farmaceutsortimentet kan bidra till att avlasta primärvården genom att vissa enklare åkommor kan hanteras direkt på apotek. Detta förutsätter dock att rådgivningen är av hög kvalitet, sker i vissa situationer i samråd med berörd vårdinstans och att konsumenter inte avstår från men uppmanas att söka vård när det är motiverat.

Vi vill också uppmärksamma att:

- Det finns risk för ökad belastning på vården om rådgivningen leder till osäkerhet, fler remisser eller om konsumenter i ökande grad söker vård i onödan efter nekad försäljning.
- Det är viktigt att följa upp effekterna på total vårdkonsumtion och läkemedelsanvändning över tid.

5. Dokumentation och uppföljning

Regionen ser positivt på att det görs obligatoriskt att rådgivning ska dokumenteras, utan att detta innebär en oproportionerlig administrativ börda för apoteken. Till skillnad från receptbelagda läkemedel ingår i dagsläget inte receptfria läkemedel i den nationella läkemedelslistan (NLL) som innehåller information om patienters förskrivna och uthämtade läkemedel och andra varor. Det vore önskvärt att dokumentation av läkemedel inom farmaceutsortiment i framtiden även var tillgängligt i NLL, till exempel för att kunna uppmärksamma eventuella interaktionsrisker. Därför bör man överväga:

- En nationell standard för dokumentation som i framtiden lätt kan kopplas till NLL.
- Möjlighet till uppföljning av rådgivningens kvalitet och effekter, utan att kompromissa med den personliga integriteten.

6. Miljö- och resistensaspekter

Region Västerbotten välkomnar att miljöhänsyn och resistensutveckling beaktas som kriterier för inkludering i farmaceutsortimentet. Detta ligger i linje med regionens arbete för hållbar läkemedelsanvändning.

7. Förslag till fortsatt arbete

Region Västerbotten föreslår att:

- En nationell implementeringsplan tas fram i samverkan med regioner, apoteksaktörer och professionsföreträdare.
- En oberoende utvärdering görs efter två år.

Avslutande kommentar

Region Västerbotten ser positivt på att farmaceutisk kompetens tas tillvara i högre utsträckning och att rådgivning ges en tydligare roll i läkemedelsanvändningen. För att reformen ska bli framgångsrik krävs dock regelbunden farmaceutisk fortbildning, ett tydligt regelverk, god samverkan mellan aktörer för att undvika dubbelkommunikation och patientrisker, dokumentation och integrering av dokumentation i den NLL och ett starkt fokus på god och jämlik tillgång i hela landet samt att patientsäkerhet står i centrum.